

52285. 7090 12.
DISPUTATIO THEOLOGICA,

DE

ÆTERNA FIDELIUM

AD SALUTEM ÆTERNAM

PRÆDESTINATIONE

ET

OPPOSITA ILLI INCREDULORUM

REPROBATIONE,

Quam

FAVENTE DEO O. M.

Volente

SUMME REVERENDO IN CHRISTO PATRE,

AMPLISSIMO DOCTISSIMO *QUE DOMINO,*

D:^N M. NICOLAO BERGIO,

Superintendente Narvensi & Ingriæ fidelissimo,

Regiique Consistorii Præside spectatissimo,

Designato itidem, Generale per Livoniam Superintendente

dignissimo, nec non Pernaviensis Academix Pro-Cancellario

Eminentissimo,

In SYNODO d. 20. 21. 22. Februarii 1702. habenda

placide ventilationi submittit

HENRICUS BRÜNINGK,

Ecclesiæ TEUTONICÆ, quæ NARVÆ in Patriâ urbe DEO

colligitur Pastor, & Consistorii Assessor,

R E S P O N D E N T I B U S

Reverendis Doctissimisq; Viris:

DN. EDUARDO NYBECK, Past. in Jerwisari,

DN. JOHANNE MELARTOPÆO, Comministro Caporiensi.

NARVÆ, Literis JOH. KÖHLERI, REG. TYPOGR.

52

S^{♦æ} R^{♦æ} M^{♦tis} S^{♦æ}

SUMMÆ FIDEI VIRO,

SENATORI REGIO

INTIMO,

CONSILIARIO STATUS

&

CANCELLARIÆ;

ILLUSTRISSIMO atq; EXCELLENTISSIMO

COMITI:♦

DN: CAROLO

PIPER,

DOMINO SUO GRATIOSISSIMO,

FELICITATEM ET ANNOS!

CELSISSIME COMES,

DOMINE BENIGNISSIME!

Ereor, ne apertè apud omnes imprudens audiam, quod gravissima ILLUSTRISSIMÆ TUÆ EXCELLENTIÆ negotia, exiguâ hâc Disfertatiunculâ interpellare, eandemq; CELSISSIMO TUO NOMINI inscribere, non sum veritus. Cum enim SERENISSIMUS NOSTER REX, TE COMES ILLUSTRISSIME, velut dextellam Suam, in gloriosissimorum Suorum bellorum pariter ac victoriarum Societatem delegerit, & prudentissimis TUIS consiliis SE permittat, tot demum tantæq; Salutis publicæ curæ,
ILLU-

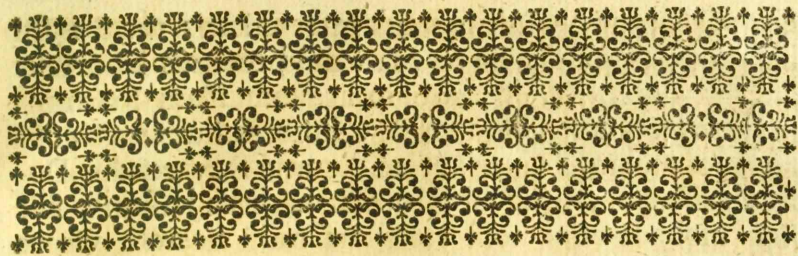
ILLUSTRISSIMAM TUAM EXCELLENTIAM,
toto die versant, & fatigant, ut nefas sit, saltim mo-
mento alienis TIBI obstrepere. Ignosce proin CEL-
SISSIME COMES temeritatem, quâ intempestivas
hæc pagellas, altissimis TUIS curis objicere, easq̃
TIBI, quem omnes venerantur, in solenni supplicum
concurfu, iteratâ veneratione submittere, sum conatus.
Nimia quippe gratiæ TUÆ fiducia, formidolosas quas-
cunq̃ & incertas damnavit cogitationes, nec parvam
Spem insinuat, fore ut sacras hæc pagellas, TUUM
ambientes favorem, gratioso, qui TIBI proprius est,
nutu, sis excepturus. In castris quidem jam degis, &
inter bellicos tumultus armorumq̃ strepitus versaris;
ast cum victricibus SVECORUM castris apprimè
cum sacris conveniat, & quæ ex aliis, nefando proh!
crimine proscrip̃ta, in nostris sanctè colatur pietas, ea
imprimis ILLUSTRISSIMÆ TUÆ EXCELLENTIÆ
erga Supremum Numen reverentia, is in Sacris quoq̃
castris ardor, ut tacito mecum gaudio repetens,
quibus in delitiis Sacra apud TE sint oracula, & quantâ
eadem devotione notes & observes, Differtatiunculam
hancce Synodalem, de arduo, & tam propter argu-
menti dignitatem, quàm controversiarum circa illum
multitudinem difficillimum Religionis nostræ articu-
lum, TIBI, cui religione nihil prius, ex veteri formulâ
dare, dicare & consecrare non dubitârim. Adderem
insuper, me immortalibus ILLUSTRISSIMÆ TUÆ
EXCELLENTIÆ in tenuitatem meam beneficiis,
quibus honores & quicquid per eos homines habent,
debeo, hâc viâ publicum aliquod gratitudinis docu-
mentum intendisse, nisi hæc cogitantem, pagellarum
levitas tanto MECOENATE indigna, justo rubore
suffunderet. Sed cum Diis olim suis, non tam exiguum

facultatem, quàm promptam intuentibus voluntatem,
gentes thura non habentes, falsam litarint molam, mu-
nusculo huic levidensi humillimas præmitto preces, velit
ILLUSTRISSIMA TUA EXCELLENTIA, mente
magis offerentis quàm oblati pondere pensitato, eâ
quâ soles benignitate, hoc quaecunq; æqui bonique
consulere, & quod votorum meorum summa, humil-
limum TUUM clientem, gratiosissimo TUO favori,
ulterius habere commendatum. DEUS TE servet
MAGNE SVECIÆ CYNEAS, tardumq; jubeat esse
diem, qui TE in publicam natum salutem, ad destinata
meritis TUIS præmia repositet.

ILLUSTRISSIMÆ EXCELLENTIÆ TUÆ

servus humillimus

HENRICUS BRÜNINGK.

LECTORI,

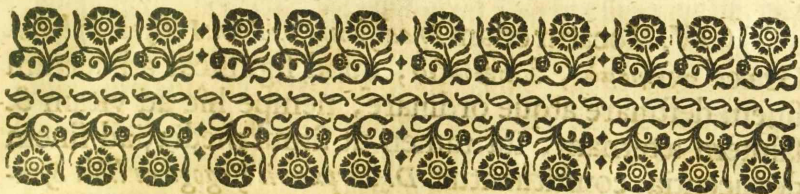
FAUSTA OMNIA!

Articulum Ecclesiæ nostræ Orthodoxæ, de æternâ fidelium ad salutem æternam prædestinatione, & oppositâ illi incredulorum reprobatione, in annuâ plurimum Reverendorum Ingriæ antistitum Synodo ventilandum, sequentibus paginis Theticè & Polemicè expositum tibi trado. Miraberis procul dubio & incufabis, ea quæ circa hunc ipsum dici & moveri solent, tersius & proluxius non esse discussa; Veniam autem, ut spero, dabis, si pro facilitate tuâ benevolè Tibi libuerit perpendere, quâ forte ad hæc conscribenda & publicè defendenda pervenerim. Demandatis quippe sibi, in modo memoratâ Synodo Præfidii partibus, spectabile aliquod ministerii nostri membrum, Ingriensium Præpositus dignissimus, propter obstinatum oculorum morbum renuntiaverat, cum eâ tempestate nemini obrudi possent, ibatur ad me, & à Summe Reverendo Domino nostro Præfule, eâ ipsâ Septimanâ, quæ Salvatoris nostri natalitiis est sacra, impone-

imponebantur. Initio quidem tenuitatis meæ mihi benè conscius, sacrisque circa illud tempus laboribus affatim distentus, declinabam arduam illam spartam, inque veteranum aliquem & validiores humeros conferri, optabam. Cum autem Summè Reverendus Dominus Præsul, benevolum suum urgeret jussum, nec sine inobedientiæ notâ refragari mihi liceret, vicêre tandem suavissimæ illius persuasiones, & amicâ vi ad hæc conscribenda, atque tuenda tantum non coëgere. Si proinde quædam omissa, quædam autem minus perpolitata & exasciata hic deprehenderis, ad æquitatem Tuam, mi lector provoco, utque ea, aliquâ ex parte temporis angustia, quod laboribus ordinariis suffurari me oportuit, tribuas, favorem autem tuum factum mihi tectumque serves, enixè contendo. Aliâ vice, si tempus ita tulerit, majorem per DEI gratiam curam, semper autem officia Tibi paratissima spondeo.

J. N. J.

CAPUT PRIMUM.

ANALYTICO-THE- TICUM.

§. I.

Datur *Prædestinatio* certorum quorundam hominum ad vitam æternam; h. e. tale decretum, quo DEUS certos nominatim homines, ab æterno ad salutem ordinavit, & salvare constituit; Et hoc decretum in Sacris literis vocatur: *Electio* sive *Prædestinatio*. vid: *D. Christiani Kortholti Theses Theol. Diss. 7. p. 14.*

§. II. Vocatur *Electio*, Græcè *ἐκλογή*, *δοτὶς* ἢ *ἐκλέγεσθαι* eligere, segregare, estq; partium quarundam, ex integro cœtu, separatio. vid: *D. Kromayeri Theol. Pos. Polem. art. 6. p. 275. b.*

§. III. Usurpatur vocabulum hocce in sacris, modo *generaliter*, pro segregatione ad certum aliquem finem sive usum, utpote, (1) ad munus vel officium aliquod, quâ ratione Apostoli dicuntur *ἐκλεκτοί* *Luc. VI, 13.* scil. ad Apostolum. (2) Gentis alicujus in populum, cui DEUS mysteria verbi & voluntatis suæ communicat. *Deut. IV, 37.* modo *specialiter* pro Electione ad vitam æternam *Eph. I, 4. 5.* videantur *D. Hunnius in loco de prædestinatione* & *D. Gerhardus T. 2. L. C. de Elect. & Reprob. p. 179. seq.*

A

§. IV.

§. IV. Vocatur etiam *Prædestinatio*: *Rom. VIII, 30. Eph. I, 5.*
Græce *προορισμός*, ἂν *προορίζειν*, quod significat ad certum
finem destinare atque ordinare, nempe hîc ad vitam &
salutem æternam, ita tamen ut simul media, ad finem
deducentia, constituentur. *D. Carpzovii Isagoge in libb. Sym-*
bol. p. 1613.

§. V. *Prædestinatio* autem & *Electio* stylo Scripturæ
non differunt, nisi rationis distinctione, ob diversa sci-
licet connotata, quæ diversus significandi modus innuit.
vid: *Kortholt. l. c. & Job. Musæi Disf. Inaugural: de decreto præ-*
dest: C. 1. §. 11.

§. VI. Synonymum hisce est: *Inscriptio in librum vitæ.*
Exod. XXXII, 32. Phil. IV, 3. Apoc. XVII, 8: Sic dicta, per *ἀνθρω-*
ποπάθειαν aut *συγκλιθάσαι* quandam, secundum similitudi-
nem actus humani, quo certarum personarum nomina,
catalogo civium, militum &c. adscribuntur, jura privi-
legia & commoda Sociorum consecuturi. Quod ad
rem, dicta in librum vitæ inscriptio, nihil aliud est, quàm
cum quis illis, qui æternum salvantur, annumeratur.
vid: *Flacii Clavis Scripturæ p. 567. seqq. Tarnovii Decas Quæstio-*
num ex loco de Prædest. §. 17. Carpzovii Isagoge in libb. Symbol.
p. 1616. seqq.

§. VII. Diximus §. I. Electionem esse *Decretum*: Ita
enim appellatur, *Eph. I, 9. & 11. Rom. VIII, 29.*

§. VIII. Decreta autem DEi ab æterno facta, & po-
stea in verbo revelata, de causis & modo salvandi, alii
numerant 9. alii 10. nos cum magno illo *Chemnitio P. 1. Exam:*
Conc: Trid: loco de fide justif. p. 311. è multis quatuor saltem,
ad declarationem Theseos nostræ vel maximè facientia,
adducemus: Primum decretum DEi est, de redimendo
genere humano, per obedientiam & Passionem CHRISTI
Mediatoris, 2. de vocandis per ministerium verbi, tam
Judæis quàm gentibus, ad communionem meriti Christi,
ad fa-

ad salutem 3. Decretum est, quod Spiritu suo: velit, per auditum verbi, in cordibus hominum operari, ut agant pœnitentiam, & credant Evangelio, 4. Decretum est, quod illos, qui cum sentiunt peccata sua & iram DEI, fide confugiunt ad thronum gratiæ, & CHRISTUM mediatorem, in promissione Evangelii propositum, amplectuntur, velit justificare & salvare, abjicientes verò verbum, adspernantes & non amplectentes promissionem, velit damnare.

§. IX. Liquet exin decretum Electionis esse decretum *voluntatis* divinæ *consequentis*. In eo enim homines considerantur, non in quantum credere debeant, sed quatenus actu credunt, quod quia non omnes faciunt, idq̄ DEUS ab æterno pro comperto habuit & explorato, ideo non omnes homines elegit ad salutem, non quod plures eligere & salvare noluerit 1. *Tim. II, 4.* 2. *Petr. III, 9.* sed quod non plures per verbum illuminatum, & ad veritatis agnitionem deductum iri cognovit. vid: *Scherzerum Breviario Theol. Hülfemann. enucleato p. 437.*

§. X. Cum mentionem fecerimus voluntatis DEI consequentis, operæ erit pretium, brevibus indicare, quid sit voluntas DEI *antecedens* quidq̄ *consequens*. Est quidem voluntas DEI, ratione essentiæ absolutè in se considerata simplicissima, nulloq̄ modo dividua, sed docendi causâ veteres distinxere inter voluntatem DEI antecedentem & consequentem. In *antecedente* voluntate salus & media salutis considerantur, quatenus à DEO sunt ordinata & constituta, omnibusque hominibus ex æquo offeruntur. In *consequente* vero, quatenus hæc jam actu ab hominibus acceptantur, & sic vel actu salutem, mediante fide consequuntur, vel actu, propter incredulitatem, æternæ damnationi adjudicantur. vid: *Menzeri Exegeſin art. 7. A. C.*

§. XI. Hæ autem duæ voluntates, sibi invicem non sunt contradictoriè oppositæ, sed ὑπακλήτως subordinatæ. Illâ namq̃ DEUS omnes homines vult salvari, non quidem absolutè, sed determinatè & conditionatè, per fidem nimirum, vel si in CHRISTUM sint credituri. Hæc, qui obtemperant, hæredes fiunt salutis æternæ; qui verò resistunt, mediâq̃ à DEO ordinata spernunt & contemnunt, æternæ damnationi, per justum voluntatis DEI consequentis consilium & decretum, adjudicantur. vid. *Danbauerus in Hodosophiâ & Hodomoriâ Calvin. loco de prædest.*

§. XII. Juxta decretum illud divinum Electio facta *Eph. I, 5. 9. 11. Rom. VIII, 28. 29.* quæ Phrasis Apostolica probè observanda. Nam particula illa *juxta* vel *secundum*, *formalem causam*, & rationem electionis illius æternæ designat, ut rectè dicere possim: DEUS *secundum* propositum, vel decretum suum æternum, *formaliter* elegit, decrevit, & constituit, in fide ad finem usq̃ perseverantes, salvare. *Scherzerus Breviario Theol. Hülfemann: enucl. §. 13. p. 1026. seq.*

§. XIII. *Forma* quippe totius decreti in συνδρομή προθέσεως, προγνώσεως, & προορισμῶν consistit *Rom. VIII, 28. seq. Πρόθεσις* five propositum divinum, quo ab æterno voluit omnes fieri salvos, quicumque in CHRISTUM essent credituri, *Majorem Propositionem*, in Syllogismo prædestinatorio, constituit. *Minorem* formât προγνώσις, seu præscientia divina, quâ ab æterno prævidit, quinam secundum individua, essent in tempore, finaliter in CHRISTUM credituri. Unde sequitur *conclusio*, quæ continet προορισμὸν seu ipsam electionem formaliter, quâ nimirum actu statuit: hic, ille, iste, in tempore fit salvus, est electus seu prædestinatus. vid: *Joh. Adami Scherzeri Systema Theol. p. 518. & 519.* è quo hæc decerpimus.

§. XIV. Hoc vero DEI decretum ab æterno in CHRISTO dispositum, & in tempore per verbum Evangelii

geli nobis revelatum, de hominibus per fidem in CHRISTUM salvandis, comprehendit totum ordinem salutis nostræ, nimirum omnia, quæ DEUS ordinavit ad nos salvandum. vid: *D. Menzeri Exegeſin A. C. p. 180.* item *Diſput: Gieſenſium Tom. I. Diſput: 14. §. 78. 79.*

§. XV. Cauſa Electionis noſtræ *πρώτη* ſeu *Principalis* eſt DEUS O. M. *Eph. I, 11.* Non autem vocabulum DEUS hoc loco *ἑσσελιωός* pro unâ duntaxat Trinitatis perſonâ, ſed *ἑσσοδός* pro divinâ eſſentiâ tribus perſonis definitâ, ſumitur.

§. XVI. Tribuitur quidem Electio, ut plurimum, DEO Patri in Sacris literis, *Eph: I, 3. 4.* quia ipſe eſt fons & origo, ut Deitatis, ita etiam omnis divinæ actionis. Id tamen non *excluſivè* ſed *incluſivè* intelligendum, ita ut Filius & Spiritus Sanctus, ob eſſentiæ & voluntatis divinæ unitatem non, excludantur ſed includantur. *D. Chriſt: Matthiæ in Syſt. Theol. p. 161.*

§. XVII. Cauſa electionis noſtræ *interna, eſt ſola DEi gratia & miſericordia, 1. Tim: II, 4.* cui opponitur omnis actio hominis, ſive per gratiam DEi, ſeu viribus naturæ facta; quæ aliàs excluditur à juſtificatione; etiam fides ipſa excluditur, ſi ſpectatur, non ut instrumentum, ſed tanquam conditio magis vel minus digna, ſive per ſe, ſive ex æſtimio voluntario, i. e. per voluntatem, DEi fidei liberè ſuperaddito. vid: *Scherzeri Breviarium Theologicum, Hüſſemanni-
anum p. 1015.* adde *B. Hunnium loco de Prædeſt. p. 269.*

§. XVIII. Hanc vero gratiam & miſericordiam divinam quæ non absoluta, ſed ad CHRISTUM relata, meritoque illius determinata eſt, ratione intentionis & oblationis univerſalem eſſe, probat (1) Univerſalis DEI voluntas, quâ totius generis humani ſalutem ſeriò & arden-
ter expetit & deſiderat, *Ezech: XXXIII, 11. 1. Tim: II, 4. 2. Pet: III, 9.* (2) Univerſale & infinitum CHRISTI meritum,

Esaï: LIII, 6. Job: I, 29. 1. Tim: II, 6. (3) Universalis ad cœlestium bonorum communionem & participationem invitatio. Matth. XI, 28. Cap. XXVIII, 19. Marc. XVI, 15. Act. XVII, 30, 31.

§. XIX. *Causa externa impulsiva & meritoria* est CHRISTUS. Nisi enim CHRISTUS merito & passione suâ DEUM nobis reconciliaffet, DEUS nos eligere non potuisset, quia elegisset nos iratus, non placatus, quorum tamen prius cum Scripturâ pugnat. *Eph. II, 16. Col. I, 12, 13, 14.* adde convenientiam decreti cum suâ executione, sive conformitatem causarum Electionis & Justificationis. Propter quem enim in tempore justificamur, propter eundem etiam ab æterno sumus electi; at propter CHRISTUM in tempore justificamur, *Rom. III, 14. Gal. II, 16.* E. vide *D. Laurelii Syntag: Theol: de universali Salvatoris nostri merito p. 207.*

§. XX. Dupliciter autem CHRISTUS in Electione consideratur (1) *ratione essentia*, quatenus est unus & verus DEUS, cum Patre & Spiritu Sancto. Et sic ad misericordiam motus est in seipso, per sanguinem suum, atq; unâ indivisâ actione, cum Patre suo & Spiritu Sancto, nos elegit ad vitam æternam *Job: XIII, 18.* (2) *ratione officii* quod in se suscepit & perfecit ut Θεάνθρωπος, quatenus est constitutus Redemptor generis humani, & mediator DEI & hominum; Et sic misericordiam DEI nobis impetravit, pacem faciendo per sanguinem crucis suæ. *2. Cor. V, 19.* Unde non solum ab ipso, sed etiam in ipso, per ipsum & propter ipsum electi dicimur *Eph. I, 4-12.*

§. XXI. Quamvis verò meritum Salvatoris nostri, ratione *acquisitionis sit universale*, & pro omnibus universorum hominum peccatis, eorumq; pœnis, cum temporalibus tum æternis, sufficientissimum: ratione tamen *applicationis, sit particulare*, quandoquidem maxima pars hominum, incredulitate suâ illud rejicit, & reatum æternæ damnationis suâ sibi culpâ attrahit. vid: *Müllerus de absoluto decreto p. 126.*

§. XXII.

§. XXII. *Causa Electionis nostræ Instrumentalis ex parte DEI, sunt verbum & Sacramenta.* 1. Cor. I, 21. Rom. I, 16. Marc. XVI, 16. In verbo, & per verbum, DEUS nobis offert & donat, omnia ad salutem necessaria, & per illud, tanquam ordinarium & efficax medium, mediante Spiritu Sancto, fidem in nobis operatur & perficit. Verbo suo DEUS Sacramenta appendit, tanquam invisibilis gratiæ visibilia signa, non purè σημειωτικά ut in V. T., sed & μετέδοτικά. Conf: *Meisneri Philos. Sobr. Sect. I. p. 158.*

§. XXIII. *Ex parte nostri, causa instrumentalis est: Fides.* 2. Thess. II, 13. Ephes. I, 13. Jacob. II, 5. Non quod DEUS, eâ tanquam instrumento Physico utatur, ad eliciendum Electionis actum, sed quod meritum CHRISTI apprehendat, DEUMQUE ad nostri Electionem moraliter moveat, non suâ dignitate, merito, aut conditione, sed dignitate meriti CHRISTI, quod in eâ per modum objecti connotatur & includitur. Vid: *Job: Musæi Dissert. inaugural: de aeterno predestinat: decreto Cap. 3. §. 45.*

§. XXIV. *Intelligitur autem fides, considerata, non ratione actualis existentiae, sed divinæ præscientiæ, non temporalis, sed finalis; quæ tamen perseverantia finalis, non ex actu continuo, sed ex ultimo vitæ termino consideratur.* Conf: *Scherzeri Breviarium Hülfemann: p. 1025.*

§. XXV. *Ex hisce dilucidè patescit, fidem electionis causam Organicam perhiberi, non nisi respectu meriti CHRISTI, & gratiæ DEI, propter illud nobis promissæ, quod utrumque fides, ut instrumentum ληπτικόν, extra se quasi egrediens, amplectitur & apprehendit. Non ergo ex fide facimus meritum Electionis, ut Pelagiani, sed medium & partem ordinis, quam DEUS in Electione respexit, quia intuetur & apprehendit eum, in quo facta est Electio; Unde etiam non propter, sed per fidem electi dicimur.*

§. XXVI.

§. XXVI. Hinc sequitur, quod fides ab Electione pendeat, non quidem ut effectus à suâ causâ, sed ut determinatio à determinato, quia Electio fidem non efficit, sed invenit, & ut partem ordinis includit. Nam quos DEUS credituros vidit in tempore, eos ab omni æternitate in CHRISTO elegit; Vicissim Electio non pendet à fide, tanquam effectus à causa impulsivâ & meritoriâ, sed tantum ratione intuitus ad CHRISTUM, veram electionis causam meritoriam, quæ tamen absque fide in decreto Electionis nunquam consideratur. Non enim in CHRISTO simpliciter electi sumus, sed in CHRISTO fide apprehenso. *Baldwinus Super. Epist. ad Tit. C. 1. P. 1. p. 17.*

§. XXVII. *Objectum* Electionis sunt homines peccatores, non omnes promiscuè, quoquomodo sese habentes, sed virtute Spiritus Sancti, per Evangelii prædicationem, perseveranter in CHRISTUM credentes. *D. Menzeri Exeges. Aug. Conf. l. c. p. 185.*

§. XXVIII. *Finis electionis* nostræ respectu DEI, est misericordiæ & gloriæ divinæ manifestatio, *Eph. 1, 6.* DEUS enim in electione nostri immensam suam misericordiam & gloriam evidenter declaravit, dum nos homines peccato gravatos, æternæque damnationi obnoxios, per & propter CHRISTUM filium suum, in filios suos adoptavit, ita ut filii DEI vocemur & firmus. *1. Job. III, 1.*

§. XXIX. *Finis electionis* respectu nostri est *intermedius* vel *ultimus*. *Finis electionis intermedius* seu *communis*, est sanctificatio in regno gratiæ. *Eph. 1, 4.* *Finis ultimus* sive *proprius*, est glorificatio in regno gloriæ. *Rom. VIII, 30. 2. Thess. II, 13.*

§. XXX. Ex hisce, quæ hactenus disputavimus, talis fluit Electionis definitio: *Electio* sive *prædestinatio*, est decretum voluntatis divinæ consequentis, juxta quod, ex merâ gratiâ & misericordiâ, in CHRISTO, homines virtute Spi-

Spiritus Sancti, per Evangelii prædicationem, perseveranter in CHRISTUM credentes, juxta *αἰώνιον*, ante jacta mundi fundamenta, ad vitam æternam ordinavit, in laudem gloriosæ gratiæ suæ, hominumq; salutem.

§. XXXI. *Prædestinationi*, opponitur *Reprobatio* seu ille *Divinae voluntatis actus*, quo DEUS ab æterno justâ adversus præfractos peccatores irâ incitatus, damnare, pœnisq; sempiternis afficere constituit, quotquot in impœnitentiâ & incredulitate decessuros prævidit.

§. XXXII. Uti enim *Prædestinatio* absoluta non est, ita nec *Reprobatio*. Sed quemadmodum illius causâ impulsiva est fides prævisâ, sic hujus prævisâ incredulitas; Idq; non solum si absolutè quærat, cur aliquos homines DEUS damnare ab æterno decreverit, sed & si quærat comparatè, cur decreverit hos potius damnare quàm illos. vid. *Kortholti Theses citatas*.

CAPUT SECUNDUM.

ΣΤΖΗΤΙΚΟ-ΠΟΛΕΜΙCUM.

Quæstio I.

Queritur: Num Prædestinatio sit genus, in respectu ad Electionem & Reprobationem?

§. I.

Prædestinatio duas habet species: *Electionem* & *Reprobationem*, inquit *Piscator Vol. 1. Dissp. loc. 19. thes. 9. Bucanus in Institut. p. 416. 422. Beza in quæstionibus Vol. 1. fol. 683. Prædestinationis partes sunt Electio & Reprobatio Ursinus Explicat: Cateches. p. 407. Zanchius in fide & confess. p. 80.*

§. II. Nos Electionem & Prædestinationem SYNONIMA docemus esse GRAMMATICA, innitentes dicto Pauli Rom. VIII, 30. quos prædestinavit, hos glorificavit: Unde facilis est collectio. Qui non glorifi-

cantur neque sunt prædestinati, sed reprobī non glorificantur. Ergo. Quia præterea Scriptura S. nunquam in malam sed semper in bonam, nunquam de reprobis sed semper de electis vocabulum hocce accipit; Cumque Prædestinatio non solum sit finis sed etiam mediorum, sequeretur DEUM ad finalem quoque incredulitatem & impenitentiam, quæ sunt damnationis causa proxima & adæquata, impios destinasse: Eo nomine multi, non solum ex antiquis Patribus, sed etiam nonnulli ex Calvinianorum castris, nominatim *Martyr in locis fol. 828. Keckermannus in Syst. Theol. p. 296.* Prædestinationis vocabulum malè ad impios eorumque exitium rapi judicavere. vid. *Eckhardus fascicul. controv. Theol. p. 301. Quensbedius Thef. 4. de Prædest.*

§. III. Contra sentientes urgent dictum Act. IV, 27. 28. Sequi ex eo Herodem & Pilatum ad mortem CHRISTI patranda[m] fuisse prædestinatos. Sed dictum hoc ἀπορροδιώσις allegatur ad probandam hanc quæstionem. Non enim in illà agitur de Pilati & Herodis ad æternam damnationem Prædestinatione, sed de directione permissi facinoris, quod Herodes & Pilatus in occidendo Christo patrarunt, ad finem à DEO præfixum, redemptionem scilicet totius humani generis. Nec benè, quod breviter monendum, redditur: Quæ manus & consilium Tuum prædestinavit ut *facerent sed fieri.* vid. *Hülsemanni vindic. sacr. p. 693.*

Quæstio II.

Queritur: An DEUS certa hominum individua prædestinavit ad salutem æternam?

§. IV. Sociniani, distinguentes inter decretum Prædestinationis & Prædestinationem ipsam contendunt, Decretum ab æterno factum esse, tantum in genere, de iis qui credunt, Deoq; obediunt, prædestinationem ipsam verò in tempore fieri de credentibus in individuo. Verba *Crellii & Schlichtingii Sectæ hujus antesignanorum legi possunt apud Franckium Exercit. Anti-Limborchianis p. 397. seqq.*

§. V. Primus hujus erroris fons est, quod divinam futurorum contingentium præscientiam inficiantur; Hanc autem negantes, negare etiam oportet decretum de servandis credentibus in individuo,
à DEO

à DEO factum esse ab æterno, nisi fidem servandorum certorum individuorum, ex numero rerum contingentium eximere, & dicere velint: absolute loquendo fieri non posse, ut qui credunt non credant. Eandem cum Socinianis cantilenam, *Limborchius notissimus Arminianorum Doctor*, cantitat ut in *Theologia ejus Christianâ paginis speciatim 312. - 739. seqq. liquido apparet.*

§. VI. Nos DEUM statuimus ab æterno fecisse decretum, servandi certa hominum individua, quotquot nimirum, finaliter in CHRISTUM creditura prævidit. Nam quos præcivit DEUS etiam prædestinavit Rom. VIII, 29. at certos homines in individuo præcivit DEUS E. & certos homines in individuo prædestinavit. Aliud argumentum pro nostrâ sententiâ petitur ex Apoc. XIII. v. 8. & XVII. v. 8. quibus in locis nomina fidelium ab æterno dicuntur in librum vitæ fuisse scripta. Nomina erga aliquorum scripta esse in libro vitæ, est: aliquos & quemlibet ex illis nominatim & in individuo scriptum esse in libro vitæ. Videatur de his fufius modò memoratus *Franckius Exercit: Anti-Limborch: Exercit. 8. C. I.*

Questio III.

Queritur: An DEUS ex absoluto decreto homines quosdam ad vitam æternam elegerit, sine intuitu fidei apprehendentis meritum CHRISTI?

§. VII. Præter Pontificios & eorum Principes *Thomam Aquinat: Summâ Controvers. quest. 23. Bellarminum lib. 2. de amiss: gratiæ & statu peccati Cap. 12. Tannerum Diss. 3. nec non Labadistas de quibus consul: Nifanii matæol. Labadist: p. 297. seqq.* Calvinisquæ imprimis horrendum illud, de absoluto decreto, dogma, cor & Palladium Ecclesiæ suæ strenuè defendere satagunt. Hoc in Synodo nationali Dordracenâ autoritate publicâ statuminatum, in Synodo Alezianâ Gallica jurisjurandi religione firmatum, hodienuum etiam in Calvinianorum Scholis crepat, personat. Ex infinitis testimoniis, quæ apud *Gerhardum, Meisnerum, Quenstedium &c.* magno numero occurrunt, unum vel alterum allegasse sufficiat. In actis Synodi Dordracenæ, Hanoviæ Ao. 1620. in 4to editis hæc habentur verba pag. 342. Electio facta est non ex prævisâ fide, aut aliâ aliquâ bonâ qualitate.

& dispositione, tanquam causa seu conditione in homine eligendo prærequisita, sed ad fidem, sanctitatem &c. Ac proinde Electio est fons omnis salutaris boni, unde fides, sanctitas & reliqua dona salvifica, ipsa denique vita æterna, ut fructus & effectus ejus profluunt. Pag. 531. Ecclesiæ Reformatæ docent: CHRISTUM esse electionis (non discernendæ sed exequendæ) medium & quidem *σεπεωραζουδν*, id est, primum ac præcipuum, cui reliqua omnia media, puta fides, justificatio sanctificatio ipsaque etiam salus innituntur, ita quidem, ut decretum de CHRISTO mittendo & in ignimiosam crucis mortem tradendo, ordine sit posterius decreto Electionis sive Electione: Ut insuper de mente privati cujusvis inter illos constet, ita *Maccovius Diss. de Prædest. Thes. 3.* Causa impulsiva Prædestinationis nulla est extra & præter beneplacitum DEI. Adde *Perkinsum in Explicat. Symboli.* Causa Prædestinationis est voluntas absolutissima, quæ nihil habet, vel extra, vel juxta, vel supra se quod possit esse causa impulsiva ad movendam vel flectendam istam. Et quid multa? Omnes unanimiter docent, tam Electionem quàm Reprobationem soli absolutæ voluntati & beneplacito divino adscribendam esse.

§. VIII. Nostræ Ecclesiæ docent, Electionem ad vitam æternam non esse absolutam, sed in CHRISTO mediatore fundatam, eosque omnes DEUM elegisse quos prævidit, meritum CHRISTI fide apprehensum sibi applicaturos, & in eâ fide, ad finem usq; vitæ, perseveraturos. Hoc enim *D. Paulus* in terminis asserit, *2. Thess. II, 13. Elegit vos DEUS, inquit, ab initio, ad salutem, per fidem veritatis. & Eph. I, 4. Elegit nos DEUS in CHRISTO, antequam jacerentur fundamenta mundi. Qui ergo electi sunt in Christo, illi non electi sunt absolute. At affirmante Apostolo, omnes & singuli, quotquot sunt electi, in Christo, vel per & propter Christum sunt electi; nam ad occurrendum præposteris adversariorum, in hunc locum, explicationibus, notandum particulam *ἐν*, quæ in textu habetur authentico, respondere, Hebraico *ב*, & ut sæpius, ita & hoc loco, per usitatum Hebraïsmum, notare causam meritoriam, Latinèque reddi, *Propter*, vid. *Glassii Philol. Sacra p. 662.* ut in CHRISTO eligi, idem sit, ac per & propter CHRISTUM eligi. Nec est quod clamitent, meritum Salvatoris in tempore demum fuisse præstitum, quomodo ab æterno*

in

in electionis decreto , ejus potuerit haberi ratio ? Ad causam meritoriam enim non semper requiritur, ut tum existat, cum id , cujus respectu causa meritoria vocatur, existit, sufficit si causa efficiens , quæ intuitu meritoriae causæ agit, meritum aliquando futurum esse prævideat, vel præviderit ; quod convenienti aliquo exemplo à *Daniele Stablio illustratum Musæus allegat Dissert. suâ inaugurali de Prædest. §. 46.*

§. IX. Præcipua S. Scripturæ dicta , quibus atram & horridam suam sententiam adversarii illinere laborant, sunt: *Actor. XIII. v. 48.* Crediderunt quotquot erant ordinati ad vitam æternam. *Job. XII. 39. 40.* Non poterant credere, quia dixit Esaias. Excæcavit oculos eorum &c. *1. Pet. II, 8.* offendunt ad sermonem, immorigeri, ad quod etiam positi fuerant, & *Cap. IX. Epist. ad Romanos* ; ad singula brevissimis respondimus. Quod attinet dictum *Actor. XIII, 48* ; Aliud est absolute & cum exclusione ordinis salutis & mediorum fataliter esse præordinatum, ut necessariò quis credat, & vi decreti æterni flectatur irresistibiliter , aliud verò ordinatum esse , & in ordine divinitus constituto inveniri ; ordo salutis requirit, ut verbo, per quod Spiritus Sanctus intellectum gratiosè illuminando, repugnantiam tollere intendit, quis attendat, oblatam gratiam cum gaudio accipiat, & promissionibus verbi credat. Tales erant gentes quorum in allegato loco fit mentio. vid. *Carpz. Isag. in libb. Symb. p. 1671. seqq.* Ad dictum *Job. XII.* notandum, rem in se contingentem v. g. credere vel non credere nequaquam simpliciter impossibilem aut immutabilem, sed solum ratione eventus certò præciti & prædicti infallibilem esse. Judæi non poterant credere, quia Esaias prædixerat eos non esse credituros, quæ est impossibilitas eventus , non impossibilitas qualitatis existentis , aut quæ existere non possit in causis secundis, quod ex illo *Rom. VIII, 13.* manifestum est, quæ dehortatio illusoria esset, si vivere secundum carnem plane esset impossibile electis. vid. *Hülsemanni Vind. Sacr: p. 452.* Neq; dictum *Petri 1. Epist. c. II, 8.* probat certos quosdam homines ad incredulitatem esse conditos ; ut *Beza* cum *Calvino* suo pro 1° positum, conditum esse perversè substituit. Nam positio ejusque existentia non necessariò infert positionem divinam, sed indeterminatè enunciata, vel divinam vel humanam , ex contextu eliciendam positionem innuit. Et licet 1° positum esse sumatur pro positione vel destinatione DEI, quâ destinat

aliquos ad infidelitatem sive ad non obediendum Evangelio, exinde tamen nequiquam sequitur; illud destinationis vel reprobationis decretum esse absolutum & independens, à prævisione ullius motus mali & voluntarii, in homine, quod propriè inter nos & Calvinianos quæritur. Et in Textu quidem causâ hujus decreti vel positionis evidentissima præmittitur, nempe offensio ad prædicationem verbi ex quâ sequitur *incredulitas* sive *incredulitas*. Quamvis enim homo naturaliter offendatur verbo, & verbum homini sit stultitia, *1. Cor. II, 14.* præter naturalem tamen repugnantiam & offensionem, quam per prævenientem DEI gratiam, quæ omnem verbi prædicationem comitatur, potest omittere, datur proëretica, quæ naturali novum superaddit reatum, ob quem DEUS statuit aliquibus auditoribus fidem non dare, & hoc statutum vocatur positus ad incredulitatem, non absoluta, sed ordine à præcedente hominis malitia dependens. vid. omnino *Frantzii interpretet: Sacra Script. p. 119.* Ultimo loco de *Cap. IX. Epist. ad Romanos* monemus, ex professo in Capite illo non agi de electione vel reprobatione, sed justificatione. vid: *Calovii Syntagma locorum Anti-Syncretisticorum, Holmiæ recusum Ao. 1698.* Summa enim Apostolicæ Disputationis in hoc capite hæc est: Constans DEI propositum esse, non eos, qui ex lege justitiam quærent, sed qui Evangelicis promissionibus credunt, justificare, adoptare & salvare. Sed decretum absolutum & gratuitum, gratia & gloria, rejectio temporalis & æterna, rejectio absoluta & ob incredulitatem facta, toto coelo differunt. Quo posito cadunt omnia illa, quæ ex verborum Apostolicorum depravatione tantopere urgent adversarii, imprimis verba illa v. 16. *non est volentis neq; currentis sed DEI miserentis*; Hæc enim gratiam DEI gratiosam, non verò decretum innuunt absolutum, voluntatem respiciunt, non consequentem sed antecedentem, non excludunt fidem, seu credere, sed currere, sive legem & ejus opera: vid: *judicium & expositionem super integrum Cap. IX. Epist. ad Romanos. Hülfemanni Vindic. Sacr. p. 160. 161. 162. Carpzovii Isagoge in libb: Symbol. p. 1676. Musei Dissertat. Sæpius citatâ §. 120. & 121. Frantzii Tractatu de interpretatione S. Scripturæ p. 341. - 385.* Exemplum Jacobi juxta vers. 11. & 13. capituli hujus memorati, dilecti, Esavi verò odio habiti, ad probandum absolutum suum decretum ab adversariis translatum, solidissime

sime vide explosum à Reverendisimo nostro Archi-Episcopo Domino
D. Benzelio in vitis Patriarcharum, Exercitatione in vitam Jacobi
secundâ p. 96. 97.

Questio IV.

Queritur: An Ecclesiæ Reformatæ, sic dictæ, & hodie
vigenti absolutum decretum possit tribui?

§. X. Magna modernorum in hoc negotio moderatio, magna
orthodoxiæ species, quâ capti nonnulli & fascinati, pacem & concor-
diam mutuan, infausto tamen hæctenus omine, jactitarunt & sollicita-
tarunt.

§. XI. Hoc enim imprimis nos semper malè habuit, quod non
fatis candidè nobiscum agant in hæc causâ, sed contentos duriores &
exitiosos sociorum suorum errores commodâ quomodocunq; explica-
tione emollivisse, Pyrrhioniorum more omnia in suspenso relinquere.
Edidit ante biennium *Gilbertus Episcopus Sarumienfis*, Anglico
idiomate Expositionem in 39. Ecclesiæ modernæ Anglicanæ articulos;
Is cum diu multumque in articulo de Prædestinatione, varias circa
illam opiniones ventilasset, his tandem verbis finem illi imponit:
I have not on this occasion declared my own opinion -
- Since the Church has not been peremptory, but that
a latitude has been left to different opinions. i.e. *Opinio-
nem propriam hæc occasione declarare nolui - - Cum Ecclesia non
tulerit sententiam peremptoriam, sed variis opinionibus latum
campum reliquerit.* Sed hæc Sceptica docendi methodus cordatum
minus decet Theologum, cui sententiam suam nullo modo incrustare,
sed nigrum quod nigrum, & candidum quod est candidum rectâ cer-
vice vel in ipsum Penthei os dicere, est solenne.

§. XII. Quisquis igitur absolutum ex animo detestatur decretum,
illi necessariò incumbit, ut verbis claris & perspicuis horrendum Cal-
vinianorum & Synodi Dordracenæ dogma rejiciat & damnet.

Plura

Plura ob temporis & chartæ angustiam addere non
licuit. Quæ autem à nobis prætermiffa , plenius &
uberius exposita deprehendes , in Autoribus sparfim à
nobis allegatis. Quibus omninò addendi ex indigenis:
Dn. *Elvering*, S. S. Theol. Prof. postea Superintend: Reval.
Dissertat: de Prædestinatione, edit: Dorpati 1654. *D. Edenius*
S. S. Theol. Doct. & Profess. *de Prædestinatione hominis ad*
salutem , Upsaliæ 1662. Dn. *D. Stigzelius* Theol. Profess.
Prim: postea Sveciæ Archi-Episcopus, Upsal. 1655. Do-
minus *Leuchorvius* , S. S. Theol. Profess. Upsal. 1621. Dn.
Ericus Odhelius , S. S. Theol. D. & Prof. *Dissertatione de tribus*
universalibus æterna hominum salutis causis : Dilectione ,
Redemptione & Vocatione absoluto Calvinistarum
Decreto opposita , Ups. 1653.

